

GRAN TEATRE
DEL LICEU

V
E
L
I B R E
M
E
L
L

LIVRE

X. BENGUEREL

GALERIAS
Marcando estilo.

BARCELONA, Puerta del Angel, Diagonal MADRID, Callao, Goya, Arapiles, Vaguada, Serrano
PALMA DE MALLORCA • VALENCIA • ALICANTE • MURCIA • ALBACETE I Y ALBACETE II
ZARAGOZA • OVIEDO • VALLADOLID • VITORIA • BILBAO • BURGOS • EIBAR • LAS PALMAS
SANTA CRUZ DE TENERIFE • SEVILLA • CORDOBA • GRANADA • JAEN • CADIZ • BADAJOZ
DON BENITO.

GRAN TEATRE DEL LICEU

Temporada 1988-1989

CONSORCI DEL GRAN TEATRE DEL LICEU

Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Barcelona
Ministerio de Cultura
Diputació de Barcelona

i
Societat del Gran Teatre del Liceu

Beba magia, estilo,
la clase de
la Crema Irlandesa.

Baileys,
la magia del sabor.

Llibre Vermell

Xavier Benguerel

Glossa operística del «Llibre Vermell de Montserrat»

Estrena mundial

Representacions vinculades a la celebració del
Mil·lenari de Catalunya

Funció de Gala

Dimecres, 21 de setembre 1988, 21 h., funció núm. 11, torn B

Divendres, 23 de setembre 1988, 21 h., funció núm. 12, torn C

Diumenge, 25 de setembre 1988, 17 h., funció núm. 13, torn T

Dimarts, 27 de setembre 1988, 21 h., funció núm. 14, torn A

Llibre Vermell

Raquel Pierotti, mezzo-soprano

Eduard Giménez, tenor

Escolania de Montserrat
dir.: Ireneu Segarra

Esbart Dansaire de Rubí
dir.: Albert Sans

Dart Companyia de Dansa
dir.: Guillermina Coll

Director d'orquestra Antoni Ros-Marbà
Directors del cor Romano Gandolfi
Vittorio Sicuri

Escenografia, figurins

i direcció escènica

Realització dels decorats

Realització del vestuari

Adjunt a la direcció del cor

Adjunt a la direcció d'escena

Josep M. Espada
Germans Salvador
Peris Hermanos
Miquel Ortega
Araceli Bruch

Producció del Gran Teatre del Liceu

Violí concertino Josep M. Alpiste

Orquestra Simfònica i Cor
del Gran Teatre del Liceu

Programa

I

«O Virgo splendens»

«Stella splendens»

«Laudemus Virginem»

«Splendens ceptigera»

«Polorum Regina»

«Cuncti simus»

II

«O Virgo splendens»

«Mariam Matrem»

«Los set gotx»

«Imperayritz»

«Ad mortem festinamus»

Casa fundada el 1886

Major de Sarrià, 57
Tel. 203 07 14

Pl. de Sarrià, 9 i 10
Tel. 203 04 73

08017 Barcelona

Glossa operística sobre el *Llibre Vermell de Montserrat*

El projecte

El compositor Xavier Benguerel se sentí atret pel fascinant gènere de l'òpera en diverses ocasions al llarg de la seva carrera; les dificultats implícites i la diversa situació dels espectacles operístics anys enrera li feien ajornar la tasca. Finalment, a principis de la present dècada aparegué la primera idea operística, a la qual col·laboraren Lluís Permanyer, Tharrats, Josep M. Espada i el mateix Benguerel; aquell producte, *Spleen*, fou estrenat al FIMB de 1984. Si bé es tractava d'una òpera de cambra, la major part dels ingredients que componen una òpera ja hi eren; l'experiència, per tant, fou decisiva perquè reaparegués en l'ànim artístic de Benguerel la idea de projectar una òpera gran. Res més gran que aquesta producció que ara podem contemplar, de factura esplèndida, que compta amb la participació de tots els elements que solen aparèixer en una gran òpera, alguns d'ells duplicats: orquestra, solistes vocals, doble cor (Escolania de Montserrat i Cor del Gran Teatre del Liceu), i doble ballet (Esbart Dansaire de Rubí i DART Companyia de Dansa de Guillermina Coll). Amb aquesta gran producció —que, naturalment, s'ofereix en primícia mundial— el Gran Teatre del Liceu segueix la línia d'obertura als espectacles de nou format que comença a ser la tònica a tots els grans coliseus d'arreu del món.

L'argument

Benguerel sentí de bell antuvi la seducció per l'univers medieval present en el *Llibre Vermell* de Montserrat. El caràcter d'aquest recull, que reproduceix certes activitats coreogràfiques catalanes de l'antigor, el seu esperit religiós i el segell escènic que darrerament ha rebut de mans de diversos homes de teatre, el feien especialment apte per a crear un gran retaule operístic que mantingués el respecte envers els valors passats i fos punt d'arrencada per a noves experiències en el camp de l'òpera. Es tracta, ben clarament, d'una obra absolutament nova, que s'inspira en un document del passat. Heus ací la raó perquè, tot i partir de textos del *Llibre Vermell*, no es respecta ni la totalitat ni l'ordre habitual.

O Virgo Splendens hic in monte celso miraculis serrato
Fulgentibus ubique quem fideles conscendunt universi
Eya pietatis oculo placato cerne ligatos fune peccatorum
Ne infernorum ictibus graventur
Set cum beatis tua prece vocentur.

Stella splendens in monte ut solis radium
miraculis serrato exaudi populum.

Concurrunt universi gaudentes populi, divites et egeni
grandes et parvuli, ipsum ingrediuntur, ut cernunt oculi
et inde reveruntur graciis repleti.

Laudemus Virginem. Mater est. Et eius filius Ihesus est.
Plangemus scelera acriter sperantes in Ihesum Jugiter.

Los set goyts recomptarem et, devotament xantant,
humilment saludarem la dolça verge Maria.
Ave Maria, gracia plena Dominus tecum, Virgo serena.

Splendens ceptigera nostri sis advocata, Virgo puerpera.
Tum dentes pectora crimina continentes simus Altissimo.

Polorum regina omnium nostra Stella matutina, dele scelera

Cuncti simus concanentes: Ave maria
Virgo sola existente, ex affuit angelus
Gabriel est appellatus atque missus celitus
Clara facieque dixit: Ave Maria.

Mariam Matrem virginem attolite,
Ihesum Christum extollite concorditer.

Maria, secli asilum, defende nos.
Ihesu, tutum refugium, exaudi nos.
Iam estis nos totaliter diffugium,
totum mundi confugium realiter.

Imperayritz de la ciutat joyosa
de Paradis, ab tot gaug eternal,
Neta de crims, de virtutz habundosa
Mayres de Dieu per obra divinal.
Verges plasén amb fas angelical:
Així com sotz a Dieu molt graciosa
Plaça'us estar als fizels piadosa,
Preyam per lor al Rey celestial

Ad mortem festinamus, peccare desistamus.
Scribere proposui de contempu mundano
ut degentes seculi non mulcentur in vano.
Iam est hora surgere a sompno mortis pravo.

La música

Benguereel havia fet ja diverses incursions en l'univers musical del *Llibre Vermell*, en especial en les obres *Stella Splendens* per a dues guitarres i *Vermelia* per a quatre guitarres, en les quals mostrava una clara inclinació per la «glossa» o, el que és molt pròxim, la construcció d'un univers sonor a partir d'un referent antic.

Es conegui per «glossa», «diferencia», «tema amb variacions» o de qualsevol altra manera, la història de la música antiga i moderna és plena de fórmules que segueixen el mateix esquema del desenvolupament musical a partir d'una idea inicial d'altri. Hi ha, en aquest àmbit, casos notabilíssims.

Benguereel havia fet també una experiència constructiva similar a la que ara es presenta: la seva obra *Raíces hispánicas* (1978) partia d'un univers alié per a crear una atmosfera apropiada amb segell propi. La *Glossa operística sobre el «Llibre Vermell»* segueix el propòsit suara indicat: es tracta de crear nebuloses sonores que embolcallen la línia melòdica treta dels cants i danses del *Llibre Vermell*. Benguereel justifica la seducció per la música del segle XIV a causa del paral·lelisme que descobreix entre la poètica compositiva d'aleshores i la d'ara: moments d'incertesa, gran creativitat, tendència a fer un joc de la creació musical. Per altra banda, ferm convençut de la primacia de la melodia, Benguereel descansa en el substrat melòdic per a afegir-hi respectuosament la seva música, que plana al llarg de tot l'espectacle, servida per l'orquestra i la veu. Els solistes compten amb una línia de cant «tradicional», feta d'una intervàlica lligada a l'univers modal del segle XIV. L'orquestra, en canvi, es permet una major llibertat discursiva; s'allunya més del món referenciat tot mantenint un gran respecte pel flux musical original.

Esquema musical

1a part

- Orquestra sola
- Virgo splendens*. Cor
- Orquestra
- Stella splendens*. Cor, Escolania, solistes
- Orquestra
- Laudemus Virginem*. Escolania i cor
- Orquestra
- Splendens ceptigera*. Escolania, cor i tenor
- Orquestra
- Polorum regina*. Cor i solistes
- Orquestra
- Cuncti simus*. Solistes, cor i Escolania

2a part

- m) Orquestra
- o) *Virgo splendens*. Cor
- p) *Mariam matrem*. Escolania
- q) Orquestra
- r) *Los set goyts*. Tenor i cor
- s) Orquestra
- t) *Imperayritz de la ciutat joyosa*. Mezzo i Escolania
- u) Orquestra
- v) *Ad mortem festinamus*. Solistes, cor i Escolania

Contingut visual

Josep Ma. Espada ha projectat un espectacle complex que engloba diversos àmbits, aparentment de difícil casament. No tractant-se d'una òpera segons els paràmetres tradicionals, els solistes tenen un paper tan rellevant com el cor o els grups coreogràfics. Això explica que en algunes ocasions llur moviment escènic quedi estretament involucrat: la primera aparició dels solistes, per exemple, és servida per un moviment coreogràfic del grup contemporani, que deixa en escena tenor i mezzo, i que desapareix sigilosament.

L'Esbart Dansaire de Rubí, expert en les danses del *Llibre Vermell* per anteriors espectacles, serveix el caire tradicional de la dansa catalana, segons els paràmetres d'espectacularitat que promou el seu director Albert Sans.

L'Escolania de Montserrat actua com a cos compacte, encabit en unes amples columnes, a tall de retaule medievalitzant.

DART Companyia de Dansa exerceix de fil conductor del moviment escènic. Seguint un concepte abstracte i de caire místic, pretén recuperar el clima religiós de l'època medieval, utilitza símbols dogmàtics de la religió catòlica, tot oferint imatges despersonalitzades i en desordre inspirades pel text i suggerides per la música antiga i contemporània.

Tot plegat ha estat un esforç col·lectiu.

Xosé Aviñoa

LECCION MAGISTRAL

Para destacar entre los grandes hay que dar una lección magistral. En diseño y mecánica. En estilo y tecnología. Ford Scorpio Ghia 2.9i. La más brillante lección de automovilismo en la categoría superior, con motor de tres litros, 6 cilindros en V., inyección de K-Jetronic y 150 CV.

Dentro de este coche Vd. se sentirá confortablemente rodeado de silencio y seguridad. Y fuera, el dinámico perfil de su carrocería enseñará a todos cómo se hace un gran turismo a finales del siglo XX.

ABS de serie

SCORPIO GHIA 2.9i.
TUDO UN FORD.

Els cants del *Llibre Vermell de Montserrat* (Segle XIV)

El manuscrit 1 de la Biblioteca de Montserrat, anomenat *Llibre Vermell* per les cobertes vermelles amb què fou enquadrada a finals del segle XIX en ser recuperat (s'havia extraviat en les guerres i revolucions de la primera meitat del segle XIX), és un manuscrit en folis de pergami de 432 × 310 mm. escrit en els seus primers folis a finals del segle XIV, en els folis centrals (la part més extensa) al segle XV, i en els folis finals al segle XVI. És un llibre amb temes d'interès per al Santuari de Montserrat. De les moltes matèries contingudes en els 137 folis conservats fins ara (originalment en devia tenir alguns més), la part musical, copiada a finals del segle XIV, tot i constar només de 7 folis, s'ha fet mundialment cèlebre després que Gregori M. Suñol la publicqués (per primera vegada en facsimil) amb transcripció i estudi a *Analecta Montserratensia, vol. I (1917), pp. 100-192* amb el títol: *Els cants dels romeus. S. XIV*. A partir d'aquesta publicació, aquests cants han estat molt estudiats i debatuts pels musicòlegs sense arribar a conclusions d'unanimitat. Els cants ocupen els folis 21'-27' del manuscrit. En el foli 22' en llegim la justificació que, traduïda del llatí, diu així:

«Com que els pelegrins, quan vetllen durant la nit en l'església de Santa Maria de Montserrat, algunes vegades volen cantar i dansar, i també ho volen fer durant el dia a les places, i en aquests llocs no s'hi han de cantar sinó cants honestos i devots, n'hem escrit alguns aquí, abans i després. N'han d'usar honestament i amb parquedat per no pertorbar els qui passen llargues estones en oracions i devotes contemplacions, en les quals tots els qui vetllen de nit han de perseverar, dedicant-s'hi i donant-s'hi devotament.»

La finalitat d'aquests cants hi és expressada clarament: Prestar als pelegrins que ho demanaven el material musical apte per a ser cantat i dansat a l'església durant la nit, i a les places durant el dia. En el segle XIV, l'allotjament per als pelegrins en el Santuari era molt reduït. Els pelegrins que no havien pogut trobar lloc per passar-hi la nit, s'aixoplugarien a la muntanya o a l'església. Els cants i les danses que demanaven poder-hi fer, no eren rituals, sinó per entretenir-se. Els monjos ho van comprendre i van copiar o fer copiar alguns cants en el llibre de la sacristia, anomenat ara el *Llibre Vermell*. Dels deu cants que s'hi contenen, tres són «caces» o cànons a tres veus, tres són cants a dues i a tres veus, els altres són unisonals. Un dels cants porta una indicació de dansa, en llatí: *Cantilena ... ad trepidium rotundum*. Tres la porten en català: *A ball redon*. Heus-ne aquí els títols amb el mateix ordre del manuscrit:

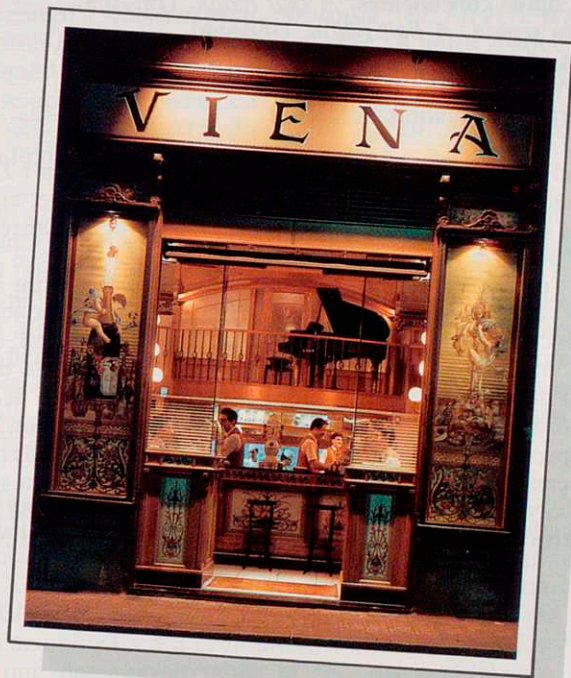
- **O Virgo splendens.** *Antiphona dulcis armonia dulcissime Virginis Marie de Monteserrato* (Antifona de dolça harmonia dedicada a la dolcíssima Verge Maria de Montserrat). *Caça de duobus vel tribus* (Cànon a dues o a tres veus).
- **Stella splendens.** *...cantilena omni dulcedine plena ... ad trepidium rotundum* (...cantilena plena de tota suavitat ... a ball rodó). A dues veus.
- **Laudemus Virginem.** Cànon a tres veus. Té un segon text penitencial: **Plangamus scelera**.
- **Splendens ceptigera.** *Caça de duobus vel tribus* (cànon a dues o a tres veus). Té un segon text penitencial: **Tundentes pectora**. *Caça de duobus vel tribus* (cànon a dues o a tres veus).
- **Los set gotxs recomptarem.** *Ballada dels set goyts de Nostre Dona en vulgar cathallan. A ball redon*. Unisonal.
- **Cuncti simus concanentes.** *A ball redon*. Unisonal.
- **Polorum regina.** *A ball redon*. Unisonal.
- **Mariam matrem virginem.** A tres veus.
- **Inperayritz.** A dues veus.
- **Ad mortem festinamus.** Unisonal.

A excepció dels dos textos penitencials *Plangamus scelera* i *Tundentes pectora*, i de l'últim cant *Ad mortem festinamus* (que, amb tot, té l'última estrofa dedicada a la Mare de Déu), tots els altres cants són de text marià.

L'eminent musicòleg Higini Anglès, que en va publicar un estudi i una transcripció (*Anuario Musical X - 1955, pp. 45-78*) conclou, en parlar dels cants i sobretot de les danses d'aquest manuscrit, que «el cas de Montserrat és, en el seu gènere, únic a Europa: la dansa *a ball redon* donant-se les mans dintre el temple, no era [a Montserrat] cap cosa encomanada als nens ni als clergues ni als monjos; era una cosa permesa als romeus en general, homes i dones. Els monjos de Montserrat havien permès i fins i tot fomentat la dansa sagrada a la muntanya santa, per tal de fomentar l'alegria espiritual en mig de la penitència i de la pregària mariana.» (*Anuario Musical X-1955, p. 70*).

Gregori Estrada

Per fer un tast no cal perdre l'estil

Rambla dels Estudis, 115

Per menjar bé, bo i ràpid.

Xavier Benguerel, músic europeu

Xavier Benguerel és autor d'una de les produccions més àmplies, creatives i intel·ligents que han aparegut a Catalunya en els últims trenta anys.

Nascut a Barcelona el 1931, any extraordinàriament fèrtil per a la collectivitat catalana, s'exilià junt amb la seva família a Santiago de Xile on inicià els estudis musicals amb figures tan notables de la música xilena com Onego Salas, Letellier i Santa Cruz. De retorn a Barcelona l'any 1954, escriví un *Divertiment per a fagot*, obra àgil i incisiva, que fou premiada per les Joventuts Musicals de Barcelona, entitat en la qual col·laborà eficaçment.

Més tard les seves composicions desorientaren la crítica barcelonina de l'època, que no sabé veure la coherència formal d'un llenguatge nou. Des de 1955 Benguerel perfeccionà els coneixements musical amb Cristòfor Taltabull, al qual tant deuen els compositors catalans de la postguerra, encara que, de fet, Benguerel com a compositor es considera autodidacte.

Ja en aquesta primera etapa posseeix una tècnica notable amb influències d'escriptura d'Igor Stravinsky i de Béla Bartók, a les quals s'afegeiran aviat les de l'Escola de Viena. També és visible l'atracció per Ravel, la qual cosa no és d'estranyar per la preocupació del músic francès per l'ofici i per l'escriptura, qualitats que hom troba ja en el jove Benguerel. Una influència decisiva, encara que extramusical, és la del seu pare, que li transmeté l'amor per l'obra ben feta i l'esforç constant que exigeix la creativitat en qualsevol terreny.

El 1959 és un any clau en la producció de Benguerel i per a l'inici de la seva carrera internacional. Recordo la irrupció sorprenent de la seva música al Palau de la Música Catalana; va ser com si una alenada europea donés nova saba a una música que vivia allunyada de tot allò que es feia en el món occidental. La seva *Cantata d'Amic i d'Amat* (1959) era sortir de l'aïllament musical que durava des de feia més de dues dècades. Hi havia en aquesta obra la millor manera de Benguerel: un llenguatge fet de llibertat i concisió, sumat a la llum i calidesa mediterrànies. Personalment crec que es tracta no solament d'una de les millors realitzacions de la primera època del seu autor sinó també de la dels músics espanyols de la seva generació, la del 51. Benguerel havia ja assolit una manera d'expressar-se pròpia, puix que fins i tot la seva adscripció al serialisme fou feta de manera molt personal. És un fet objectiu que la seva veu és una de les primeres a donar a conèixer la música catalana a nivell europeu, després de l'aïllament de molts anys. Mesos després de l'estrena barcelonina, l'obra fou dirigida a Colònia per Mauricio Kagel, dins el marc del Festival de la Música Contemporània, i poc més tard a Berlín i Hannover.

A partir d'aquest moment estel·lar Benguerel creà obres en les quals renovà la forma concertant i altres en les quals la veu humana té un paper determinant com en la *Balada de la dona que canta en la nit* (1964), basada en un text de Josep M. López Picó, encàrrec del Festival Schütz de Berlín. Altres obres de Benguerel foren interpretades no solament a Berlín, sinó també a Hannover i Hilversum, cas insòlit de presència musical catalana a alts nivells en aquella època. A continuació escriví composicions simfòniques, excepcionalment dinàmiques, en les quals sorprenen els diàlegs instrumentals molt comunicatius.

Dins l'àmplia producció de Xavier Benguerel té un lloc predominant l'expressió personal i la comunicació, i ho fa prescindint de modes i aprofundint en el camí que li és propi. Al llarg de la seva activitat de creador ha dedicat la seva atenció a diferents formes i gèneres musicals que van de composicions per a solistes i conjunts instrumentals fins a obres simfòniques, corals i concertants i l'òpera de cambra.

La preocupació de Benguerel és que la tecnologia no deshumanitzi l'ésser humà, ni li resti força per a expressar-se. En algunes de les seves obres més significatives presenta de manera dramàtica les angories i les esperances individuals i col·lectives. El compositor està convençut que per a influir en els canvis socials, més que sermonejar cal treballar, dia rera dia, perquè les coses canviïn. Aquesta actitud li merequé el Premi Luigi Dallapiccola l'any 1977. El jurat considerarà que l'autor, sense renunciar a un llenguatge contemporani de qualitat, s'havia preocupat d'escriure una música apta per a desenvolupar la intel·ligència i la sensibilitat del públic, col·laborant així al progrés humà.

La lluita de Xavier Benguerel per a compondre obres que aspirin a la perfecció ha suscitat l'admiració del públic de gran part dels països europeus, en especial a Alemanya, on és editat i interpretat amb freqüència insòlita. En aquest aspecte és significativa la seva òpera de cambra *Spleen* (1981) amb text de Lluís Permanyer i escenografia de Joan-Josep Tharrats, estrenada a Barcelona l'octubre de 1984 en el marc del Festival Internacional de Música de Barcelona i donada a conèixer a Frankfurt gràcies a l'organització de l'Òpera de Cambra de Catalunya en el marc del Katalanisches Festival, el 27 de setembre de 1985.

Avui el Gran Teatre del Liceu s'honora amb l'estrena mundial de l'obra que Xavier Benguerel defineix com a glossa operística del cèlebre recull medieval, el *Llibre Vermell*, de Montserrat, mundialment reconegut. Benguerel ha escrit una obra que, respectant totalment el material escollit, pot arribar en la seva glossa a un ampli públic actual. En la seva obra Benguerel combina els fragments primitius amb altres simfònics, corals i vocals de nova creació. Una obertura

FLO
BRASSERIE

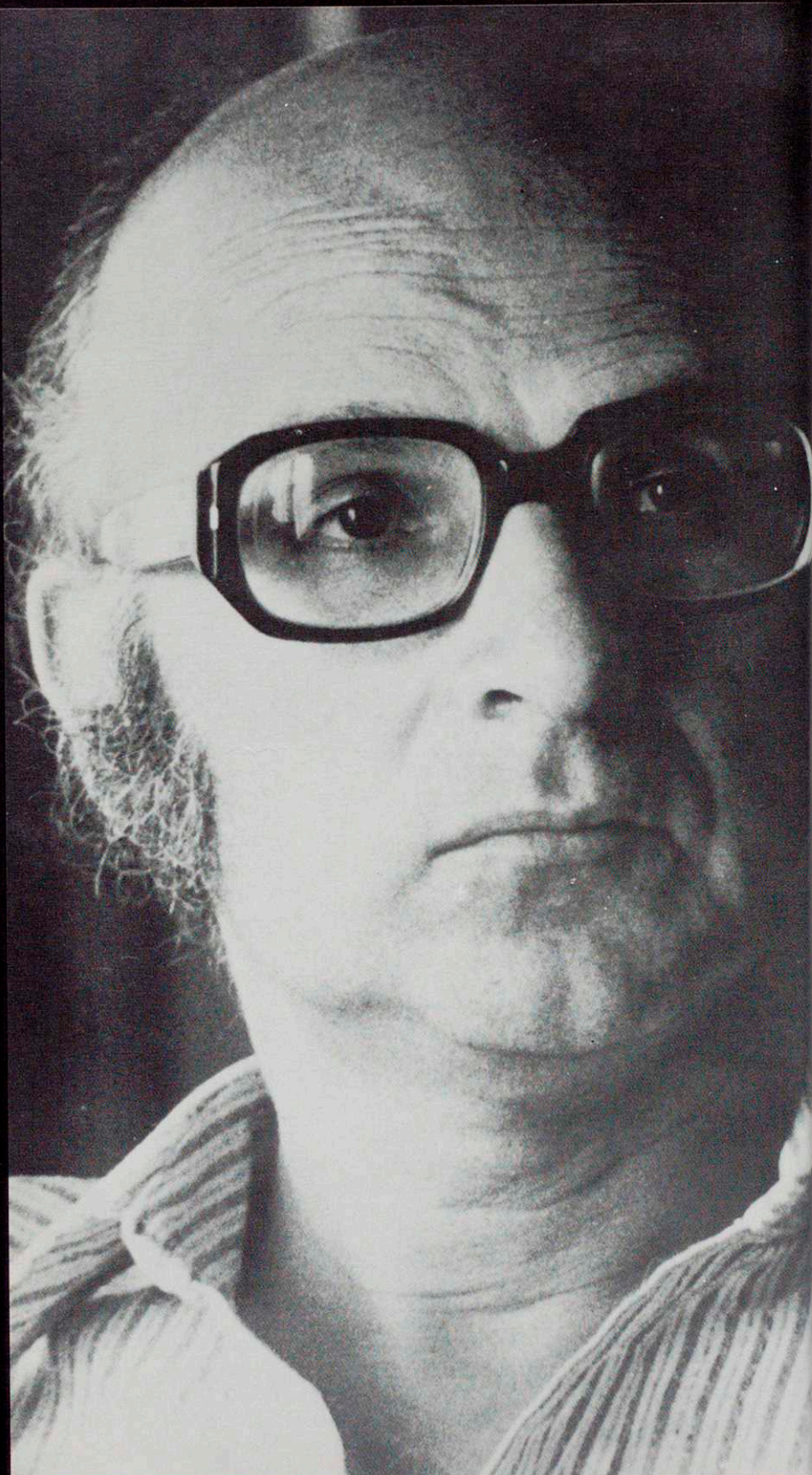
Restaurant

Jonqueres, 10 - Barcelona

Reserves
317 80 37

FLO L'ESPERA, COM SEMPRE, A LA SORTIDA DEL LICEU

— RESERVI TAULA —

orquestral inicia l'obra, que és una mena de suite, en l'estructura de la qual s'enllacen els cants i danses originals amb els números de l'autor amb alguna modificació en l'ordre que presenta el còdex marià.

A la manera d'un mosaic sonor, Benguerel, a partir d'aquest material musical d'una gran bellesa, que per a ell és una matèria primera que sent com a pròpia, articula aquesta música arcaica amb fragments actuals de manera lògica i original. Per a ningú no són un secret les afinitats estètiques de la música de l'Edat Mitjana amb les de la música contemporània. Per aquest motiu els dos llenguatges coexisteixen amb facilitat.

Benguerel es plantejà amb aquesta obra ambiciosa, en la qual ha treballat durant un any i mig, l'objectiu d'arribar i agradar a molts oients-espectadors dels nostres dies, tan sovint desinteressats de la música actual. Ell mateix reconeix que, a la música contemporània, li mancava l'element que més fàcilment sedueix el públic: la melodia. És un fet innegable que la pèrdua melòdica s'ha agreujat durant el darrer mig segle. La melodia, a diferència dels camps rítmic i tímbric, s'havia empobrit fins a extrems que podrien en part explicar l'aïllament en què viu la música actual, que difícilment surt del seu *ghetto*.

El mateix Benguerel explica que no es veia amb cor de crear unes melodies capaces d'arribar a un públic ampli i a la vegada que li permetessin expressar el seu món interior d'artista d'avui. Aquesta actitud no pot considerar-se com a exagerada, ja que certs musicòlegs han parlat de la mort de la melodia, com s'havia enunciat la mort hegeliana de l'art. Potser més que de mort s'hauria de parlar d'una mutació profunda que podria haver fet perdre a la melodia la seva condició de llenguatge.

Al músic català li semblà, davant d'aquesta situació, que li era lícit cercar ajuda en el passat musical col·lectiu si volia aconseguir de comunicar amb l'auditor i gosà demanar en préstec una de les obres més significatives de la nostra cultura, el *Llibre Vermell*, de Montserrat. La tradició, segons diu Stravinsky en la seva *Poètica musical*, «no és el testimoni d'un passat irrepitiblement desaparegut: és una força viva que anima i informa el present».

Benguerel posa al servei d'aquests cants i danses, alegres i de lloança a la Verge la majoria, i alguns penitencials, la seva imaginació i la seva saviesa de músic per a compondre una obra virtuosística i artesanal, d'una duració que supera els cent minuts. Impulsiva i directa, l'obra no perd el caràcter d'improvisació dins el marc d'una coherència formal impecable. Com sempre, Benguerel defuig tota innovació gratuïta i es concentra en una escriptura d'una gran flexibilitat rítmica.

Aquest *Llibre Vermell* benguerelià està dotat de múltiples elements que li serveixen de mitjans per a assolir les seves finalitats estètiques no solament musicals sinó també plàstiques i descriptives, ja que es tractava d'aconseguir una síntesi entre els llenguatges simfònics, corals, vocals i coreogràfics. Per a construir aquest retaule Benguerel necessitava la dimensió visual i escènica del teatre, ja que l'estructura musical que li suggerí la col·lecció de Montserrat semblava exigir-li, per tornar a néixer, una transposició teatral que superés els límits d'una obra purament musical.

Ens trobem, doncs, davant d'una modalitat de misteri més que d'òpera o d'oratori, amb l'acumulació que caracteritza el gènere, feta d'elements de diferents períodes.

Crec que el Liceu ha fet amb aquest muntatge un pas en la bona direcció: presentar una creació autòctona en la qual estan unides la tradició musical catalana i la creativitat d'un músic contemporani que de manera deliberada ha volgut inscriure's en la pròpia tradició. Es presenta ara l'oportunitat d'exportar a Europa una producció pròpia que ens representa com a personalitat col·lectiva. Crec que Xavier Benguerel, músic de gran rigor formal i de vehemència expressiva, mereix ser més conegut i honorat a Catalunya i representar-la més sovint, fronteres enllà.

Montserrat Albet

Chopard
GENÈVE

»HAPPY DIAMONDS®«

ROSA BISBE ART/DISENY

GANDUXER, 20
TELEFONO 201 65 90

RBLA. CATALUNYA, 121
"GALERIAS LA AVENIDA"
BARCELONA

Antoni Ros-Marbà

Nasqué a Barcelona i estudià al Conservatori d'aquesta ciutat. Continua estudis de direcció amb Toldrà, Celibidache i Martinon. L'any 1965 guanyà el primer lloc de director titular de l'Orquestra Simfònica de RTVE a Madrid i l'any 1967 fou nomenat director titular de l'Orquestra Ciutat de Barcelona. El mes d'abril de 1978 feu la seva presentació amb l'Orquestra Filharmònica de Berlín. Aquell mateix any fou nomenat director de l'O.N.E. i l'any següent director de l'Orquestra de Cambra Holandesa amb la qual ha fet enregistraments i gires arreu del món. Ha dirigit a nombroses sales de concerts d'Europa, Amèrica, Àsia i Àfrica, tot penetrant, en els

darrers anys, en el repertori d'òpera. Al Gran Teatre del Liceu ha intervingut en la reposició de *Tassarba* de Morera, el 1966, en la *Salomé* de 1985, i en l'*Otello* de 1988, mostrant en tots els casos una categoria directorial envejable.

Josep M. Espada

Escenògraf, figurinista, pintor i decorador prestigiós, Josep M. Espada (1930) debutà en el camp teatral el 1955; guanyà el premi d'escenografia del Cicle de Teatre Llatí de les Festes de la Mercè de 1958 i 1960. D'aleshores ençà ha totalitzat prop d'un centenar de realitzacions en molts camps del món de l'espectacle, teatre, cinema, coreografia i òpera. El 1961 fou finalista a la Biennal Internacional de Teatre de París amb l'escenografia de *Hamlet*. Convé recordar les seves directius escenogràfiques al *Giulio Cesare* de Händel, *Las golondrinas* d'Usandizaga, *Amunt!* d'Altisent, *L'Atlàntida* de Falla, *Edip* i *Jocasta* de Josep Soler, *Botxí, botxí!* de Lleonard Balada, *Spleen* de Benguerel i *Tann-*

häuser a la darrera temporada. Recentment ha acabat els escenaris de la pel·lícula òpera prima *Entreacte* de Manuel Cussó, una reflexió visual sobre el món poètic de Joan Brossa.

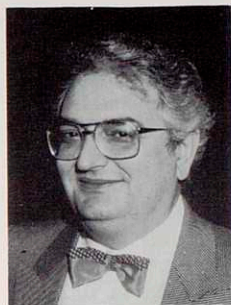
Romano Gandolfi

Es diplomà en composició i piano al Conservatori de Parma i des del 1983 és director del Cor i consultor artístic al Gran Teatre del Liceu.

Del 1971 al 1983 havia estat director del Teatre de la Scala de Milà on paral·lelament desenvolupà una important activitat com a director d'orquestra.

Ha dirigit òperes i concerts simfònics a la Scala de Milà, Madrid, Buenos Aires, als EUA i als principals teatres italians: Roma, Nàpols, Bolonya i Trieste. Ha enregistrat per a la firma DECCA la *Petite Messe Solennelle* de Rossini amb Freni, Valentini-Terrani, Pavarotti, Raimondi, i Cor de Cambra de la Scala i per la FONIT CETRA els *Cors*

romàntics i *12 Lieder* de Schubert amb Popp, Palacio, Cor de Cambra i instrumentistes de la Scala.

Vittorio Sicuri

Inicià els seus estudis musicals a Parma i a Milà. L'any 1975 entrà a formar part de la Scala de Milà, on durant tres anys exercí la seva activitat com a mestre col·laborador, treballant també amb els mestres registres Strehler, Zeffirelli, De Filippo, Ponnelle, Ronconi, etc. L'any 1977 començà a col·laborar amb Romano Gandolfi, primer com a ajudant en la tasca de mestre del Cor de la Scala, i després com a mestre de cor. Ha preparat estrenes mundials d'òperes modernes (entre les quals *Donnerstag aus Licht* de Stockhausen) i ha dirigit en diverses ocasions el Corale Scaliger. Des de la temporada 1982-83 comparteix juntament amb Romano Gandolfi la responsabilitat del Cor

del Gran Teatre del Liceu, que l'any 1986 aconseguí un gran èxit en la seva primera sortida a l'estranger (*Il Corsaro* a Nîmes).

Raquel Pierotti

Després de guanyar el segon premi del Concurs Viñas l'any 1980, debutà al Liceu la temporada 1980-81 en papers de comprimari a *Manon Lescaut*, *Carmen*, *Cavalleria rusticana* i *Don Carlo*. La carrera internacional quedà encetada a partir de la *Petite Messe Solennelle* de Rossini en una «tournée» de la Scala pel Japó, destacant-se en el repertori rossinià que a casa nostra mostrà en un *Barbiere di Siviglia* molt efectiu en el cicle del «Grec'81». A poc a poc ha anat eixamplant el repertori, destacant-se com a solista de qualitat i actriu d'acord amb les exigències de la «Commedia dell'arte» tal com ha mostrat aquest estiu a *L'italiana in Algeri* de Peralada. Al Gran Teatre del Liceu

ha intervingut en un total de vint-i-set representacions, la darrera de les quals fou a la belliniana *Beatrice di Tenda*.

Eduard Giménez

Nascut a Mataró, inicià els estudis musicals al Conservatori Superior de Música del Liceu de Barcelona, i l'any 1965 es traslladà a Itàlia per tal de perfeccionar la seva tècnica de cant a Milà. Després d'haver guanyat el Concurs Internacional de Cant Acchille Peri a Reggio Emilia, hi debutà el febrer de 1967 amb el Nemorino de *L'elisir d'amore*, òpera en la qual ha marcat sempre un segell personal. La seva activitat artística s'ha desenvolupat principalment a Itàlia, on ha actuat en el repertori belcantista per al qual és especialment dotat. Ho han pogut comprovar els públics de la Scala de Milà, de l'Òpera de Roma, del Commune de Florència, del San Carlo de Nàpols,

de La Fenice de Venècia, del Reggion de Torí, etc. Darrerament ha actuat al Carnegie Hall de Nova York, San Francisco Opera, Kennedy Center de Washington i altres ciutats dels EUA. Ha estat dirigit per homes tan prestigiosos com Sir Charles Mackerras, Erede, Prête, Bartoletti, Baudo, Patané, etc.

Debutà al Liceu l'any 1970 amb *L'elisir d'amore* i, des d'aleshores, hi ha interpretat, també, *Don Pasquale*, *Linda de Chamounix*, *Maria Stuarda*, *Il matrimonio segreto*, *Il barbiere di Siviglia*, *Don Giovanni*, etc.

Escolania de Montserrat

Apareix ja l'any 1307 datada al cenobi de Montserrat una institució que possiblement tenia ja molts anys d'antiguitat, habitual a moltes altres esglésies i que tenia una comesa precisa en el desenvolupament de la litúrgia. Els segles XVII i XVIII representaren l'exponent més alt de l'Escolania, de la mateixa manera que aquells anys foren molt significatius per a la música montserratina, amb noms com Miquel Lòpez, Anselm Viola, Narcís Casanovas, o fins i tot Antoni Soler, que hi havia estudiat, i Ferran Sors, que en fou escolà. El segle XIX compta amb figures com Anselm Ferrer, Angel Rodamilans, fins arribar a David Pujol —que estudià a fons els músics de l'escola

montserratina—i Ireneu Segarra, l'actual director de l'Escolania. Escola de música, centre d'estudis per als nois, capella i eina imprescindible en la interpretació de la música montserratina, l'Escolania de Montserrat ha mantingut, i fins augmentat, el prestigi pedagògic i musical en uns anys, els darrers, en què la música religiosa ha passat a formar part dels repertoris de concert dels auditoris, al costat dels altres repertoris profans.

Ireneu Segarra

Nascut a Ivars d'Urgell el 1917, va aprendre música a l'Escolania de Montserrat de 1927 a 1931, seguint ensenyaments d'Anselm Ferrer i Angel Rodamilans. Ordenat sacerdot i com a membre del cenobi de Montserrat, estudià música amb Josep Barberà, Cristòfor Taltabull i Frank Marshall. A París estudià amb Nadia Boulanger. Des del 1953, any en què succeí David Pujol, dirigeix l'Escolania de Montserrat. Pedagógic, autor i animador d'un mètode, conegut pel seu nom, d'aprenentatge de la música, ha estat l'animador dels «Encontres» destinats a compositors per a la litúrgia. Sota la seva direcció, l'Escolania de Montserrat ha començat a donar concerts no només al país sinó

a Itàlia, Bèlgica, Alemanya, Suïssa, etc.

Esbart Dansaire de Rubí

Fundat el 1923 per joves afeccionats de Rubí interessats per la dansa catalana, seguí una línia ascendent sota les directrius d'homes convençuts del vigor i l'espectacularitat de la dansa catalana fins arribar al moment en què Albert Sans i Arís en pren la direcció, el 1955. La voluntat de Sans és dirigida a reprendre el caràcter espectacular de la dansa per tal de crear un públic i unes expectatives que generin un nou interès pel substrat coreogràfic català. Ha intervingut en diversos escenaris catalans i de fora del seu àmbit. Al Gran Teatre del Liceu ha participat en òperes com *Marina* i *Canigó*, oferint el 1982 tot un recital de danses especialitzades, moment que representa

una de les fites en la seva carrera. El 1978 ballava el *Llibre Vermell* primer a Montserrat i després al FIMB de Barcelona, moment de l'arrencada de l'interès per aquest recull medieval. L'Esbart Dansaire de Rubí compta amb figures com Joan Fossas, coreògraf i ballari, Maria Carbonell, figurinista o Isidre Rubio, estudiós de la dansa popular a Catalunya.

Albert Sans

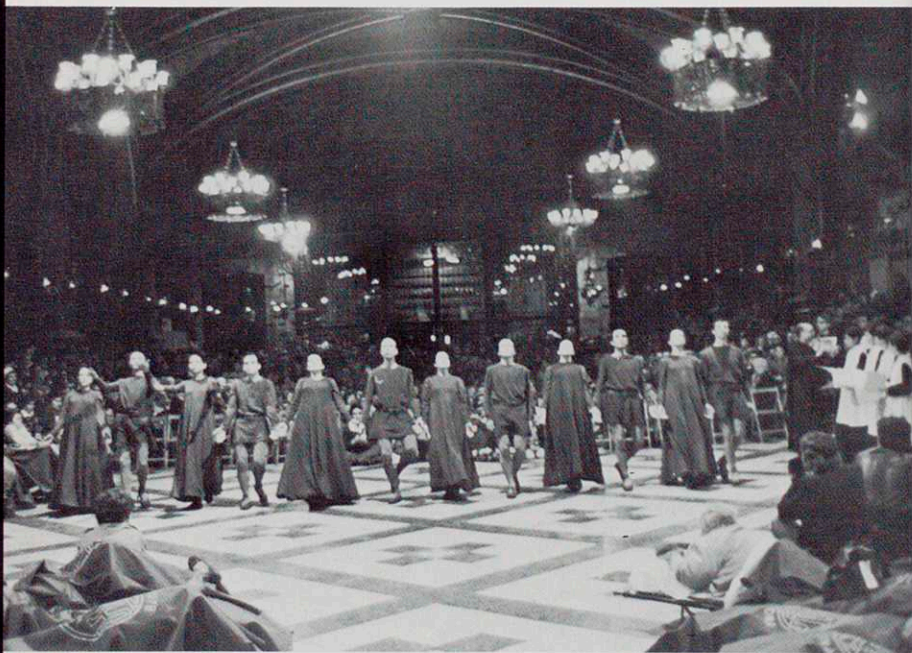
Nascut a Rubí el 1932 inicià la seva participació a l'Esbart Dansaire de Rubí el 1940, en la secció infantil. El 1953, reorganitzat l'Esbart, repregué la seva participació, passant el 1955 a ser-ne el director, càrrec que encara manté il·lusionat, havent aconseguit que el de Rubí sigui l'Esbart Dansaire de més prestigi arreu de Catalunya. Gran coneixedor del folklore català, les seves coreografies busquen l'equilibri entre la fidelitat als orígens i la intuïció creadora. Obres seves són *Les Gitanes del Vallès*, *Festa de Pagesia*, *El Sarau*, *El Mortitxol*, *Bolero d'Alcúdia* i *El Carnestoltes*, obra de Joaquim Serra que l'Esbart Dansaire de Rubí estrenà al Gran Teatre del Liceu el 1982.

Guillermina Coll

Deixeblla de Joan Magriñà, com tots els grans valors de la dansa a casa nostra en els darrers anys, passà de ben jove a interpretar papers específics en els ballets d'òpera de les temporades liceístiques. Premi Extraordinari de Dansa de l'Institut del Teatre de Barcelona, a partir del 1966 s'incorpora al Cos de Ball del Liceu on treballà fins al 1974 com a primera ballarina. Passà més tard a perfeccionar la tècnica amb les companyies belgues del Ballet Royal de Wallonie i el Ballet Royal de Flandes. Ha seguit els ensenyaments de Joan Magriñà, Rosella Hightower, Edith Fransen, Héctor Zaraspe, Alexandre Prokofiev i Hans Brena. El 1984 guanyà el Premi Nacional de Coreografia (Dansa Clàssica) atorgat per la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Barcelona, institucions que el 1987 li atorguen el Premi Nacional de Dansa. A partir del 1986 dirigeix el grup «Dart, Companyia de Dansa». Darrerament ha tornat al Liceu, intervenint en el ballet de *La Gioconda*.

grafia (Dansa Clàssica) atorgat per la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Barcelona, institucions que el 1987 li atorguen el Premi Nacional de Dansa. A partir del 1986 dirigeix el grup «Dart, Companyia de Dansa». Darrerament ha tornat al Liceu, intervenint en el ballet de *La Gioconda*.

Cants i danses del *Llibre Vermell* de Montserrat
Monestir de Montserrat, maig de 1978

L'Escolania de Montserrat al Liceu

La *Glossa operística sobre el «Llibre Vermell»* de Xavier Benguerel és un repte operístic en tots els sentits; tanmateix, un dels aspectes que fa més seductora la producció que es presenta ara és el fet de la presència a l'escenari del Gran Teatre del Liceu de l'Escolania de Montserrat, institució entranyable com poques, aureolada pel rigor interpretatiu de què fan gala llurs membres, per l'esperit de servei al poble català que sempre ha distingit la institució que li dona acollida i pel caràcter obert i progressista que anima el seu director actual, el pare Ireneu Segarra. La presència a l'escenari de l'Esbart Dansaire de Rubí, que repeteix anteriors intervencions, de Guillermina Coll i de DART Companyia de Dansa, habitual de les gales liceístiques, i del Cor i l'Orquestra del Liceu, queda coronada per la presentació oficial de l'Escolania de Montserrat en un espectacle propi del coliseu de la Rambla.

«No sabem exactament quan el cenobi de Santa Maria començà a acceptar nens o adolescents» diu el pare Albareda, estudiós del cenobi, el qual posa en boca d'Alfons Xè el Savi una primera notícia referida a un entremaliat escolà que prengué un cabrit a uns pastors que pasturaven per la contrada. Aquesta institució, més habitual en l'època del que fa suposar el fet que actualment en quedin tan poques, anà creixent amb el pas dels anys. El 1409 el priorat de Montserrat fou elevat a categoria d'abadia; aleshores es determinà que el nombre d'escolans arribés fins a 12. Exercien de nens cantors, a més de fer d'«escolans» segons l'ús popular del terme, és a dir, s'ocupaven del servei litúrgic a la vegada que rebien una formació humana i musical; en aquells moments això era un privilegi atès l'estat de l'ensenyament. En complir entre 14 i 16 anys, retornaven a llurs famílies.

Ja al segle XVè l'Escolania havia assolit un grau de perfecció molt alt com a intèrprets corals. Quan el 1479 el rei Ferran visità Barcelona, els consellers demanaren l'ajut dels escolans per tal de servir correctament la música prevista. A partir del segle XVI Escolania i Montserrat entren en un període florent que cimenta sòlidament la fama musical, cultural i religiosa del cenobi arreu d'Europa. L'abat Martí Marvà escrivia vers el 1650: «Crec que en tot Catalunya, Aragó i València no hi ha església particular, ni catedral ni col·legiata ni monestir reformat o per reformar, monacal o mendicant, que no tingui per director, organista o mestre de música algun ex-escolà de Montserrat. I no solament a Catalunya, Aragó i València: mai no he visitat una església o monestir de Castella, Navarra i Galícia, que no hi trobés alumnes d'aquesta Escolania que exerceixen els oficis de xantre, de cabiscol, de cantor, d'organista».

De fet, quan es parla de l'«Escolania de Montserrat», es fa referència a tota aquesta munió d'homes, escolans o monjos del cenobi, que escamparen arreu els ensenyaments apresos en el cenobi, vinculats, per tant, d'una manera o altra a l'Escolania, com a escolans o com a mestres. Citem-ne alguns: Joan March (1582-1658), que exercí a les Descalzas Reales de Madrid, Pere Roca, Joan Cererols (1618-1680), una de les figures musicals més importants de tot el segle XVII espanyol, darrerament especialment redescobert per intèrprets i estudiosos, Miquel Pujol, Joan Garcia, Miquel López, Josep Antoni Martí, Benet Julià, Anselm Viola, autor d'un *Concert per baixó i orquestra* de neta influència vienesa, Narcís Casanovas, Jacint Boada, el darrer mestre de capella del monestir abans de l'arribada de les tropes napoleòniques, Josep Vinyals, Benet Brell, Manuel Guzmán, Àngel Rodamilans, David Pujol, Gregori Estrada, Ireneu Segarra i, fins i tot, l'actual abat, el pare Cassià Just. Tots aquests noms, tot i llur importància en el desenvolupament de la música religiosa del Renaixement ençà, no aconseguiren mai l'èxit internacional de dues figures formades a l'Escolania; el pare Antoni Soler i Ferran Sors. El P. Antoni Soler (1729-1783), nascut a Olot, deixà Montserrat per anar a l'Escorial, com a monjo jerònim; hi desenvolupà una tasca enorme com a compositor de música vocal i escènica, com a compositor per al clavicèmbal, heretant bona part dels ensenyaments de Domenico Scarlatti i despertant una polèmica musical cèlebre, que dóna idea de la transcendència de la seva figura.

Ferran Sors (1778-1839) és la figura cabdal del pas del classicisme al romanticisme a Catalunya. Després de deixar l'Escolania, es presentà al Teatre de la Santa Creu barceloní amb la seva òpera *Il Telemaco nell'isola di Calipso*. La seva tasca, però, es desenvolupà a París, Londres i Sant Peterburg, amb ballets com *Cendrillon* i amb una destacadíssima obra guitarrística que el fa mestre de mestres.

De 1811 a 1818 el Monestir restà desolat per la invasió de les tropes franceses. La salvaguarda sorprenent del *Llibre Vermell* es degué a una circumstància casual; la major part de l'arxiu i biblioteca fou destruït. El millor signe de la reconstrucció fou la reincorporació de l'Escolania; tot i això, quatre anys més tard els escolans hagueren d'allunyar-se'n novament fins al 1824. De 1834 a 1844 tornà el desert. A partir d'aleshores res no impedí una trajectòria estable, si bé no de l'altura de segles anteriors. Manuel Guzmán fou el reanimador d'un esperit que durà fins al 1936. El 1939 el pare Anselm Ferrer reavivà la flama, que encara es manté puixant. El director actual, el pare Ireneu Segarra, és conegut tant per la seva producció religiosa com per la paternitat d'un mètode d'ensenyament de la música als infants, el *Mètode Ireneu Segarra*, d'àmplia difusió arreu de Catalunya.

Martini Dry el Seco que más invita

MARTINI

Martini, M&R
are registered Trade Marks.

La primera excursió de l'Escolania de Montserrat fou, naturalment, a Roma, a la missa papal de la proclamació del dogma de l'Assumpció per Pius XIIè. S'iniciava, tímidament, una projecció internacional que donava cohesió i personalitat a l'Escolania. Nous temps reclamaven una nova prestació. A poc a poc aquella institució escolar de caire religiós anava essent el redós de joves musicalment ben preparats, humanament ardis i espiritualment generosos; anècdotes com la de la proclamació del «bisbetó», que atorga per un dia poders simbòlics a l'escollit d'aquell any per sobre de la comunitat de monjos, és un exemple de vitalitat en uns anys difícils. El 1969 l'Escolania féu una segona sortida a Barcelona, en aquest cas al Palau de la Música. Aquells que, erròniament, suposaven que l'Escolania només cantava el *Virolai* de Rodoreda al migdia van poder descobrir la subtilesa interpretativa que llargues jornades de treball podien obtenir. A partir d'aleshores les activitats forànies de l'Escolania han anat creixent. Una nova concepció del servei litúrgic, que ha fet de Montserrat centre d'acolliment d'animadors del cant litúrgic, la creixent divulgació dels enregistraments discogràfics, que han permès entrar en contacte amb obres de l'Escola de Montserrat, interpretades per la mateixa Escolania, i una major facilitat per als desplaçaments, ha fet que aquesta institució sigui ara, més que mai, present en la vida cultural catalana.

Tanmateix, però, calia que l'Escolania de Montserrat visités com a tal el Gran Teatre del Liceu. L'ocasió més propícia era la proposta operística de Xavier Benguerel, centrada entorn del tema del *Llibre Vermell*. Felicitem-nos-en!

Xosé Aviñoa

Un bonsai, obra d'art vivent, és una creació artística
aconseguida amb sentit estètic i destresa, que vol
traure tot l'esplendor de la bellesa natural d'una planta.

Kenji Murata

JUNIPERUS SARGENTII
55 cms. d'altura
Edat, més de 35 anys.

LA CLAU ÉS SER ELS MILLORS, NO ELS MÉS GRANS.

Mutua de Seguros de Sabadell,
entitat d'assegurances solvent,
àgil i professional, ofereix assesso-
rament i servei tant per assegurar
una fàbrica com
una botiga, un

col·lectiu de persones o bé una de
sola, una casa o tota una urbanit-
zació. Per a nosaltres el més
important és el client, per això

volem ser els
millors.

MSS

MUTUA DE SEGUROS DE SABADELL

Seu Social: C/ Indústria, 16 - Tel. 725 91 33 - 08202 SABADELL
Delegació Barcelona: Rambla de Catalunya, 1, 1er, 2^a - Tel. 301 55 33 - 08007 BARCELONA

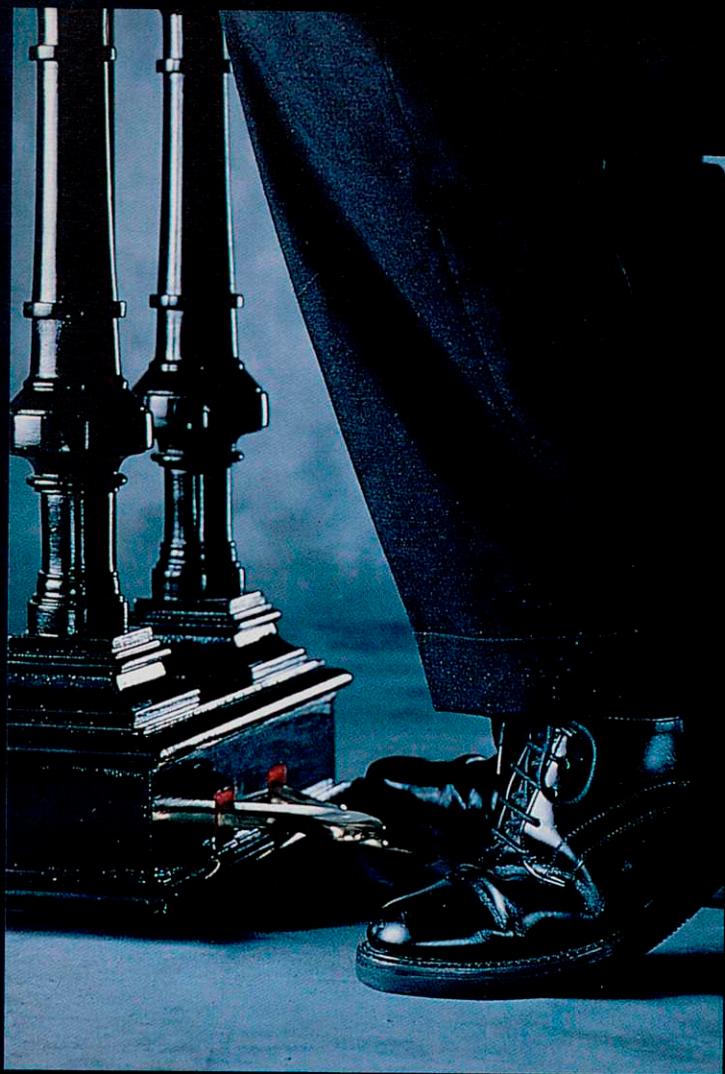
Glossa operística sobre el «Llibre Vermell»

Le recueil de chants et danses religieuses connu par l'étonnant nom de *Llibre Vermell* (Livre rouge), est une des joies la plus précieuse du répertoire catalan des temps anciens. Des affaires romanesques le sauvèrent des flammes lorsque l'armée de Napoléon fracassa une grande partie du monastère de Montserrat l'an 1812; le reliement en velours rouge suggera postérieurement l'actuel nom.

Il s'agit d'une collection rare dans son genre puis que les chansons et danses sacrées de la deuxième moitié du XIVème siècle qu'il contient sont les seuls exemplaires conservés ailleurs. Celles-là seraient destinées, selon tous les avis, à la distraction et au soulagement des pèlerins qui parvenaient au monastère, de plus en plus nombreuse-ment; c'est à cause de cela que vers la moitié du XIVème siècle il fut nécessaire l'agrandissement de l'église pour leur offrir accueil. Le *Llibre Vermell* contient dix pièces, dont quatre sont «a ball rodó»; trois en forme de «çaça», c'est à dire, de canon primitif, et les *auto-res* en forme de «virolai» à une ou plusieurs voix ou bien de «ballada». On n'a pas besoin de suivre l'ordre des pièces proposé par le document, ce que Benguerel fait dans son oeuvre *Glossa operística*.

En 1978 l'Esbart Dansaire de Rubí dansait les danses et chants du *Llibre Vermell* dans l'église du monastère de Montserrat; celle-là fut une occasion mémorable en tous les sens. Une oeuvre de musicologue pénétrait dans le répertoire vif d'une équipe de danseurs qui cherchaient de revivre la danse catalane de tous les temps. Ce n'était pas possible de reculer, et, tandis que les musicologues continuaient à faire leurs recherches scientifiques à propos du manuscrit —soigneusement conservé dans la bibliothèque du monastère— des nombreux choréographes, directeurs, compositeurs et interprètes ont éprouvé l'attrait de cet oeuvre médiévale. Xavier Benguerel est l'un des derniers exemples.

Sur la base des pièces du livre, suivant un ordre tout à fait personnel qui commence par *O Virgo Splendens* et finit par *Ad mortem festinamus*, une danse de la mort de caractère grave et majestueux, Xavier Benguerel a bâti un spectacle riche et varié, dont son rôle de compositeur est défini par la création de «bruillards sonores» autour du substrat musical original. La danse, servie par l'Esbart Dansaire de Rubí et par DART Companyia de Dansa de Guillermina Coll, le chant, servi par le Cor del Liceu et l'Escolania de Montserrat, la musique, servie par l'Orquestra del Liceu et la scénographie médiévalisante de Josep M. Espada nous permettent de pénétrer dans un spectacle de grande facture e séduisant contenu musical et plastique.

Al peu de la cultura.

CAIXA DE PENSIONS

"la Caixa"

Glossa operística sobre el «*Llibre Vermell*»

The complement of chants and dances of the *Llibre Vermell* is one of the most estimable gem of the catalonian musical past repertory. Saved of the fire in an strange circumstances when the Napoléon's troopes destroyed part of Montserrat monasterium in eighty twelve. Its actual name comes of its later binding in red velvet. It's a rare collection in its genre because the holly dances and chants of the second half of XIV century that it has got are the unic examples in the world.

It seems that they were destined to give amusement to the big number of pilgrims arrived to Montserrat every day. The pilgrims were so many that the church had to be enlarged in order to receive all of them about 1350. The *Llibre Vermell* has ten compositions, four of them are «ball rodó» (it means in a cercle). Three others are in «caça»-form, or its equivalent a primitive canon an a «virolai» for one or some voices; it's also a «ballada». We don't keep the strict order of the manuscript doing the same as Benguerel did in his «Glossa Operística».

L'«Esbart Dansaire de Rubí» danced the *Llibre Vermell* chants and dances in Montserrat in 1978: the act was an aim in all senses. An archiv play took life. The dancers revived the catalonian dances of all time. No one could stopped it. There have been two differents attitudes since then: the erudits have studied carefully the manuscript and a lot of directors, composers and choreographers felt in love with it; Benguerel is one of them.

He had thought a very rich an diverse spectacle below the pieces of the book. He has got his personnel order starting with *O Virgo Splendens* and finishing with *Ad mortem festinamus* a death dance that shows Benguerel's creation as a «nebulas sonorous», coming around the original musical substract.

The dance by «L'Esbart Dansaire de Rubí» and DART Companyia de Dansa, the singing by Liceu chorus and Escolania de Montserrat, the music by Liceu orchestra and Josep M. Espada in the medieval scenography let us the chance to see a spectacle with an atractive musical and plastic contents.

Ferrán Contreras

JOYERO

M. Pérez Cabrero, 4 Tel. 201 33 00 Barcelona-08021 (junto Turó Park)

Discografia de Xavier Benguerel

Entre els compositors contemporanis catalans la necessària aventura discogràfica no ha estat tan florent com el producte es mereixia. El cas de Xavier Benguerel és, en aquest sentit, atípic, perquè ha enregistrat bona part de la seva obra i ho ha fet en condicions òptimes de qualitat i difusió.

L'enregistrament de la seva òpera *Spleen*, fet amb motiu de la *Katalanische Woche* de Frankfurt, el 1985, amb uns mitjans tècnics excel·lents, fa de la primera producció operística de Benguerel (també enregistrada en vídeo poc després de la seva estrena, l'octubre del 1984) una fita en la producció operística contemporània catalana. Per altra banda, la qualitat dels intèrprets de les altres gravacions mostren l'interès que aquest compositor ha despertat entre els grans intèrprets nacionals i internacionals.

La present llista ofereix les obres enregistrades de Xavier Benguerel presentades per ordre d'antiguitat de composició. S'hi indiquen els intèrprets i el segell discogràfic.

X.A.

1. *Concert per a dues flautes*. J.P. Rampal, S. Gratacòs. K. Bernbacher. EDIGSA AHMC 10/102. H.M.2.14/102/Vox C.31047. 1961.
2. *Duo*. Juli Panyella, Carles Santos. ENSAYO ENY-5. 1963.
3. *Estructura IV*. Carles Santos. EDIGSA AHMC 10/101. 1966.
4. *Paraules de cada dia*. Domaine Musical de Paris, Anna Ricci G. Amy. EDIGSA AHMC 10/103. HME 2.14/102-VOX C.31.048. 1967.
5. *Música per a tres percussionistes*. Siegfried Fink, R. Armengol, V. Jorge. ENSAYO ENY-5. 1967.
6. *Sinfonia per a gran orquestra*. Czech Philharmonia Orchestra. V. Smetacek. ENSAYO ENY-5. 1968.
7. *Test sonata*. Conjunt de cambra. E. García Asensio. ENSAYO ENY-5. 1968.
8. *Música per a oboè*. Conjunt Català de Música Contemporània, J. Ll. Moraleda, oboè. K. Simonovich. EDIGSA AZ/7001. 1968.
9. *Música reservata*. Conjunt Català de Musica Contemporània. K. Simonovich. EDIGSA AZ/7001. 1968.

10. *Joc*. Conjunt Català de Música Contemporània. K. Simonovich. EDIGSA AZ/7001. 1969.
11. *Intento a dos*. F. Quiroga, guitarra, Siegfried Fink, percussió. THOROFON CAPELLA MTH 218. 1970.
12. *Quasi una fantasia*. Conjunt de cambra, Siegfried Palm, violoncel. A. Markowski. HISPAVOX 18.5012 S. 1972.
13. *Destructio*. Royal Philharmonic Orchestra Londres. Antoni Ros-Marbà. RCA SRL 1-7011. 1972.
14. *Arbor*. O.C.B. Bustamante, Ricci, Chico, C. Madr. Antoni Ros-Marbà. HISPAVOX 18-5012 S. 1972.
15. *Versus*. Jordi Codina, guitarra. HISPAVOX CMC-19. 1973.
16. *Capricio stravagante*. London Simfonietta. D. Atherton. EMI C 063-21309. 1974.
17. *Set*. Diabolus in Musica. Joan Guinjoan. EDA T-36. 1974.
18. *Astral*. Conjunt de Cambra, Ll. Gàsser, guitarra. Joan Guinjoan. EMI 21,734/35. 1974.
19. *Concert per a percussió*. Radio Sinfonierorchester Frankfurt. E. Inbal, S. Fink, percussió. EMI 21.734/35. THOROFON CAPELLA MTH 193. 1975.
20. *Los enigmas*. R. Armengol, R. Eichorn, Ll. Gàsser. HISPAVOX CMC-19. 1975.
21. *Vermelia*. Quartet Tarragó, guitarres. HISPAVOX CMC-19. 1976.
22. *Concert per a violoncel*. Sinfonierorchester Südwestfunks P. Keuschnig. EMI 21.734/35. H. Schiff, violoncel. 1977.
23. *Stella splendens*. Laura Almerich, Manuel Calvo, guitarres. HISPAVOX CMC-19. 1977.
24. *Raíces hispánicas*. Norddeutsches Rundfunk Orchestra R. Keltornborn. EMI 21.734/35. 1978.
25. *Spleen*. Enriqueta Tarrés, Rosa Mª Ysàs, Enric Serra, Josep Ruiz. Edmon Colomer. P.D.I. F.-40.937. 1981.

Notes importants: En atenció als artistes i al públic en general, s'exigeix l'adequada correcció en el vestir (senyors: americana i corbata), i es prega la màxima puntualitat: no es permetrà l'entrada a la sala un cop començada la representació, ni verificar enregistraments, fotografies o filmar escenes de cap mena. El Consorci del Gran Teatre del Liceu, si les circumstàncies ho reclamen, podrà alterar les dates, els programes o els intèrprets anunciats en aquest programa. En compliment d'allò que disposa l'Article 92 del Reglament d'Espectacles, és prohibit de fumar als passadissos; hom ha d'utilitzar al Saló del 1er. pis i el vestíbul de l'entrada.

 Accés pel carrer Sant Pau, núm. 1, bis, d'ús exclusiu per a minusvàlids.

Comentaris: Roger Alier, Xosé Aviñoa, Pau Nadal. Coordinador d'aquest programa: Xosé Aviñoa

Programes: Publi-Tempo

Portada. Disseny: América Sánchez

Pròximes funcions

Das Hamburger Ballett

Director: John Neumeier

El trencanous
P.I. Txaikovski

Director d'Orquestra: Peter Ernst Lassen

Coreografia i director d'Escena: John Neumeier

Escenografia: Jürgen Rose

Dissabte, 1 d'octubre, 21 h., funció núm. 15, Torn C
Diumenge, 2 d'octubre, 17 h., funció núm. 16, Torn T
Dilluns, 3 d'octubre, 21 h., funció núm. 17, Torn B
Dimarts, 4 d'octubre, 21 h., funció núm. 18, Torn A

Artus Saga

J. Sibelius i altres

Coreografia i escenografia: John Neumeier

Vestuari: Silvia Strahammer

Música enregistrada

Divendres, 7 d'octubre, 21 h., funció núm. 19, Torn D
Dissabte, 8 d'octubre, 21 h., funció núm. 20, Torn C
Diumenge, 9 d'octubre, 17 h., funció núm. 21, Torn T
Dilluns, 10 d'octubre, 21 h., funció núm. 22, Torn A

Tercera Simfonia

Mahler

Coreografia i escenografia: John Neumeier

Projeccions: Marco Arturo Marelli

Música enregistrada

Dijous, 13 d'octubre, 21 h., funció núm. 23, Torn A
Divendres, 14 d'octubre, 21 h., funció núm. 24, Torn D
Dissabte, 15 d'octubre, 21 h., funció núm. 25, Torn B
Diumenge, 16 d'octubre, 17 h., funció núm. 26, Torn T

Don Carlo

G. Verdi

Dies 7, 10, 13 i 15: Ruggero Raimondi, Luis Lima, Renato Bruson,
Margareth Price, Stefania Toczyska
Dia 12: Radoslaw Zukowski, Pedro Lavirgen, Fernando Belaza,
Maya Tomadze

Director d'orquestra: Thomas Fulton

Director d'escena: Piero Faggioni

Directors del cor: Romano Gandolfi i Vittorio Sicuri

Nova producció: Gran Teatre del Liceu

Funció de Gala

Dilluns, 7 de novembre, 21 h., funció núm. 27, torn A
Dijous, 10 de novembre, 21 h., funció núm. 28, torn B
Dissabte, 12 de novembre, 21 h., funció núm. 29, torn C
Diumenge, 13 de novembre, 17 h., funció núm. 30, torn T
Dimarts, 15 de novembre, 21 h., funció núm. 31, torn D

PIANOS - ORGUES

INSTRUMENTS MUSICALS

*La Més Gran Organització
al Servei de la Música*

BARCELONA
Muntaner, 300
Tel. 200 81 00

BARBERÀ DEL VALLÈS
BARICENTRO
Tel. 718 97 51

MADRID
Hermosilla, 75
Tel. 435 89 89

MADRID 2
La Vaguada
Tel. 730 48 82